

0-16

Phalaborwa beliefs about natural phenomena.Tsebō.

Letšatši le xopolwa xe ele selo se dirilwaxo ke kxotswane xoba modimo. Komme ke seio s makatšaxo kuku kudu ka maatla a lona. Xothwe letšatši ke le letona. Xothwe letšatši le sepela ka tsela e tee xo ya le xo boa. Mokxalabye pha ntlane o re xe letšatši le sobetše xa le a sobele le timile mollo fela xore le xomele mo, le tšwaxo xona Bohlabu tšatši. Makhushane wa pele (1) obe a botša banna kxóróng xe xo xorwa mello e sale xosasa xore xe ale kua shangean kraufsi le lewatile la India o be a bona letšatši letšwa ka xare xa bodiba. Komme ka moraxo le rofe le dule xodimo xa maruwa matala. Mokxalabye motlakexomo are letšatši xe le diketši le sepela ka tsela ya lona ka fase xa mmu. Komme tsela yoo e byalo ka nokaena le metše ao letšatši le sepelaxo ka xare xa on. Letšatši xothwe ke letona ka bak la sehloxa sa lona xo hloka kxauxelo ya xo fiš batho le dibyalo. Phifalo ya letšatši e šupa dintwa tša dithšaba tše kxolo. Xothwe xe xo tla lwexwa ntwa ya 1901 - 1902 xobe xa ba le phifalo ya letšatši. Ke letšatši le dir lešake le hlola pul. Xothwe xe letšatši le sobetše ke tsela ya xo iša batho xo robala xore ba se le bone xe le xomela moraxo xe ba robetše.

Ngwedi o xopolwa xoba selo se botse seo se dirilwaxo ke kxotswane. Xape ngwedi ke mosadi ka baka la kxauxelo xo se senye selo ka baka la xo hloka phišó. Gwedi o sa hwetšwa xo sepela byalo ka letšatši. Komme di fapane fela ka dipnetoxo ka xe ngwedi o e hwa o tsoxa. Xe ngwedi o sa bona le xothwe o hwile mohleng o bonalaxo xothwe o dutši xoba o balamile.

Phifalo ya ngwedi e sa supa dintwa. Kaele lešaka le hlola pula.

2.

Dinaledi di xopolelwa xore di dirilwe ke kxotswane. Xomme maina a tšona ke a.

1. Mahlafolane ke naledi ye kxolo ye e bonalexo ko tšwa xa mahubi a masehla a letšatši.
2. Kxoneladilalalo ke ye xona bona ka nako ya dijo tša mantšibo. Xomme ka mo e hreditšexo leina le.
3. Selemela ke naka ye nye ye xona tliša phefo la mathomo xe marexe a tšona.
4. Naka ke yona ye xothweng e buša moya waxo tonva.
5. Morothwa xoba thotlwa xoba ditlotlwa ke sehlopha naledi tše nyane tše ntši.
6. Molalatladi ke mopópóro wa dinaledi wo o fekaxaneko xodimo xa maru a matala. Xomme wona xothwe ke wona o swerexo le fase xore leseke la wa. Xothwe bašexo lo mosexare di taolwa ke molalatladi wa dinaledi.

Sedumedi ke naledi yeo e welexo. Xomme yona e bonwa ke dingaka fela mo o e welexo xona. Xothwe kxale xe naledi e ka bonwa e kxauxile e tla lebelelwa theko yeo naledi e yaxo ko wa xona. Ke xona xe e kxxx kwetše xo duma ze e wa fase ke xona dingaka di tla tšea dithebele xo ya theko yeo naledi e kwetšexo xona. Ka xo realo xo tla hwetša fao e welexo xona, xomme e sobeletše fase xa mmu. Ke xona ngaka e tla fotla ka dihlabane tša yona xore e kxone xo rema maledi ka sele e. Xe ngaka e tloxile naledi e tla buša ya poretšaka ke mabu xore e bonwe ke dingaka fela. Mphantlane o bone seripa sa naledi xo mokxalabye meeke papaxve ele sehlabane sa pula.

Xothwe xe ngwana a ka bala dinaledi o tla rota ntlong bošexo a robetše. Ke xona di aila. Xothwe sedumedi se hlola lehu la dikxoši. Asele dinaledi tše dingwe xa xo tsebywe maina a tšona,

3. Lexadima xoba tladi xothwe le dirwa ke nonyana ye e bitšwaxo tladi. Komme lexadima letšwa moromong wa tladi. Ke xona modumo wa tladi xoba lexadima o dirwa ke dipheko tša tladi. Xothwe nonyana ye e na le maatla a xo xapa metse xore a dire pula. Ke tladi e xala kudu e šupa xoba felo fao xona le kotsi xoba e bona selwana se bitšwaxo sexololo se se talana. Ke xona xe tladi e dira mollo wa yona sexololo se tla roxa tladi ka xo šikinya hloxo. Komme tladi e tla se bona ele kxole ka leétó la matsatsi a mane xoba xo feta fao. Ke xona e tla xadima e dutši e lebeletše moo sexololo tse dutšing xona. Komme sexololo sone se tla fela se roxa tladi ka hloxo ya sone ka xo ešišinya. Ke tladi e batametše e tla tla sehlare seo xore e sware sexololo e seje. Ke sexololo se ka tsena phaxong ya more le xe ele wo moxolo tladi e tla fetša more xoba sehlare seo ka xo se rema ka dinaledi. Ke xona e tla ba ya hwetša sexololo. Xothwe tladi e beela dithabeng tše kxolo. Tladi e tseba dilo tše ntši byalo ka motho. Ke mosadi a ka belexela šokeng xomme dilo kamoka tšeo di tšwaxo xe mosadi a le peleling di saka tša epelwa fase xona tladi e tla thibela pula xona naxeng yeo. Xape e tla xala kudu kudu felo fao. Ke xona tladi e tsebywa ka kudu xoba le maatla xo neša pula le xo thibela pula.

Tladi e tseba xape moo xo fihlilwexo motho xe a sa bolokwa xa botse. Ke xona e tla xala kudu le xona ya thibela pula xo na. Mosadi yo mong le yo mong xe a boni xoba xe lebuka la kxwedi le fihlile o swanetše xo epa sekoti xo nthšetša metse ka xare xore xo tle xo kxo etše ka mmu.

Ser. 669

Xe xo se byalo xona tladi e tla thibela pula. Ke motho a ka hwetša tladi a seke a ya le yona mo xo naxo le molle xoba metse.

4. Ke xona e tla mmolaya y tloxa. Mafofa a tladi le morotó wa yona di dira sehlare se sexolo sa pula. Xomme ke sehlare sa maxoši. Morotó wa tladi o hwetšwa fao e tillexo xona sehlare ale ka fāse ka kutu ya sehlare ka f se ka mmu. Xe esale wo moswa ke metse, xomme xe o ómile ke wo mošwen xape ke lekóta. Ke xona xe motho a o hweditše o tla hwetše lehumo xo dingaka le maxoši. Xe motho a hweditše lefofa la yona o swanetše xo lefihla xobane mohleng e tšwelelaxo ka nthse e ka dira kotsi xe ele ka xae. Xothwe xoba tladi ke nonyana ye maatla e šitile le batho ba bašwen xo e rua. Tladi xe e bolelwa ka e dumele xo bolelwa ka la tladi e rata xe e bitšwa lentšú xoba monyana. Le xona xa e rate xo šupywa ka monwana xe e xadima. Xothwe e tla xo bona ya xomiša pula. Xe ledusa le kwala dikxoši di swanetše xo dula ka dintlong xore e seke ya bonana le bona xe e xadima xobane bana le ditho tše yona tšeo ba dirilexo dihlaré tša pula. Xe tladi e ka xala kudu naxeng yeo xonaxo le kxoši xoba mumsí wa pula o tla tseba xoba xona le katší yeo tladi e ebonexo. Ke xona xo tla kxobixwa batho xo tsoma seo tladi e belaelaxo ka sona. Xomme fa basadi ba tla sekišwa kudu kudu xore yo mong le yo mong a bolele seo a se dirilexo xore kxoši e romele mphóka elexo metse a pula a hwetšwaxo diphaxong tša dihlaré a hlamantšwe le ditho tše dingwe. Modumo wo mong le wo mong o dirwaxo xe pula e tla o tsehwa ka ele modumo wa tladi. Madimo le sefako ke marumo ho tladi e lwaxo le batho ka wona ke nako tše dingwe xe tladi e ka xala kudu xe pula e na mme xososa motho yo mong a ya xo lema. Ke xona mohleng e boang e tla mo romel sefako xore so senye mabele a xaxwe. Ke xona batho ba thšaba kudu xo sela melao ye tladi.
- 5.

Ser. 669

Mohlang wo mong e tla romela phefo xo senya mabele a motho yo a sa kwexo dika tša tladi. Tladi xe e xala xe e tsome lerata la batho ke xona mothwe eka ratha batho xoba motho yo a diraxo lerata. Xape xa e tsome malódi. Xe motho a ka huretša nonyana ye a ka seke a lebana le yona ku difahloxo. Komme ena le dihlong ka baka la mediro kamoka e e diraxo xo motho. Kothwe lebaka kamoka la maraxa dilladi di a elama. Komme xe mako ya selemo e fihla di tla thoma modiro wa xo ruta bana ba tšona xo kadima le xo ratha. Bana ba ngwaxa wa xo feta ba rutwa lenyaxa. Komme ba lenyaxa e šaxo. Kothwe tladi xa e hwe xe e se xe e ka bolawa ke motho xe a e hwetsa e wole fase xe e e re e ratha sehlare. Mo xong e kare ke ratha senlare ya wa fase komme ya robexa lephexo ya sitwa xo rora. Xape mo xong ya wa f se ya šitwa xo fofa xape. Komme seo se diraxala ka kotsi xo yona, Mokxalabye Potokisi are mollo wa tladi o tšwa mactong a yona. Komme ba bang bare o tšwa diphexong tša yona. Komme ba bang bare ke morotó wa yona.

Molalatladi kothwe ke xe tladi e óréla letsatši. Komme mo melolatlading xona le wa mosadi le wa tona. Molalatladi wa thsadi xa o rake pula. Komme wa tona o na le maatla xo rake pula. 6. Lešapó le leóló la tladi le a parwa ke dikxoši melaleng. Xape le tlala le dithšidi tša boxoši tša pula. Komme le lengwe le dirwe nškana ya xo bitša pula. Xaele lefofa la yona la le e dumelwa xo bonwa le swere ke motho fela xe e se kxoši le baniš ba pula.

Pula o xopolwa xoba metse ao a dirwaxo ke dihlang tša dikxoši ka thušo ya tladi. Tladi e xopolwa xoba notseta wa dikxoši le ba niša pula xo thuša dihlang xo tliša pula. Bitiró tša bath di thibela pula ** kudu kudu tša basadi. Komme tša banna di thibela pula xe a hwile ele lebitla.

Xomme seo se dirwa ke ka tsela yeo motho a hwilexo ka yona.

ka bolwetši
xe a hwile
ka bolwetši
bya lexohlola. Xomme seo se dirwa le xo mosadi. Xaele ditiró
tša diphóófóló di tliša pula, byalo ka polaó ya tho tlwa le kubu.
Xe pula e ka na ele y mothomo xa xo dumelolwe xore motho a lemo.
Ke xore xe motho a ka lema ka yona xona o simexile e ka se sa na
ka pela. Xe pula o ka na ka sefakó xa xo lemixi ke seila. Xape
xe e ka na ka maxidima xa xo dumelolwe xore motho a ye xo lema.
Xaele letase, lewatle, dithaba, dinoka, mathsa, didiba le methopo
di xo polelwa fela xoba di hlodile ke kxotswane. Xaele hlaxo ya
mollo xo tsebywa fela ele tiro ya kxotswane xore dihlare tši
dingwe di be le mollo. Xomme xothwe o hlodilwe ke ba boxoloxolo
ka xo thsekxa thsekxa nme mollo wa tšwa. Xona le mohlare ye xo
dumelwexo xo xotša mollo ka yona.

7. Xotša me lo ka yona. 1 monoko. 2 mothšidi xe xo hwile motho
xomme ka moraxo xo tla beólwa neriri ya ba ledi ba lehu nme ya e
pelwa ka tlase xa sehlae sa mothšidi. 3 moóntse o baka sehuba xe
motho a ka dira mollo ka wona. Xape motho o tla o kwa ka xo nkxe
xa wona. 4 moómane o dira xore batho ba lapa ba hlwele xo ómane
xoba xo roxana. 5 moxwane o dira xore motho a seke a bolaya xe
ele motsomi. 6 moxopatladi o bak ditladi tše ntši motseng.
7 mosese xo alafiwa batho ka wona ka xo dira mosela wa pitsi ka
mahlare a óna. Motho xa dumelolwe xo tabaxa mollo ka xodimo xothwe
o tla tsenwa ke bolwetši mo dithong tša pele xa motho.

Xothwe xe motho a ka thswela mathe xoba nere mollong di aila.
Xape xo taboxa mollo motho o tla hwelwa ke mosadi wa pele. Xe
motho a ka rotela mollo o tla hwela ke mmaxwe. Mollo wa kxóróng
xa o xotšwe byalo ka wa ka xae xoba lapeng. Xomme wa kxóróng o
epelwa mafsika. Mollo wa mphathong o bitšwa sisipi ke xona o a ila
xe motho a ka o xotša xae. Mollo wa motseng wa mphathong xa o
xotšwe xae o a ila. Banna le basadi xa ba óre mollo ka o tee.

Ser. 669

.7 cont

Xomme banna le bašimane xa ba óré mollo ka o tše. Xomme ba bang le ba bang ba na le mollo wa bona. Ke xore seo se rerwaxo ke banna se seke sa kwixwa ke basadi le bašimane. Xomme xape xo byalo le xo basadi le bašimane. Xape ke nyatšexo xe monna a hwetšwa xare xa basadi. Le masoxane ana le wa wona mollo. Xomme ke boroxa xe mosadi a hwetšwa xare xa banna.

END. S 669